

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Н. В. Чаленко, к.е.н., доцент

А. Ф. Дзущев, магістр

Київський національний університет технологій та дизайну

Забезпечення економічної безпеки держави є важливим завданням для багатьох країн. Це завдання стає пріоритетним перед небезпекою фінансової кризи. Особливо це актуально, коли держава перебуває в зоні дії фінансової кризи, оскільки така ситуація апріорі означає втрату фінансової безпеки. Наслідки фінансової кризи спричиняють високу фінансову залежність держави, а негаразди внутрішнього характеру та дестабілізуючі фактори стають причинами зниження економічної та, відповідно, національної безпеки. Тому необхідною умовою для стабільного розвитку країни стає забезпечення життєво важливих інтересів громадян, суспільства та держави.

Дослідження сучасних публікації за тематикою безпекознавства дозволяють стверджувати, що більшість науковців серед складових економічної безпеки кожної країни основними вважають фінансову, технологічну, інвестиційну, енергетичну та продовольчу безпеку.

Інвестиційна складова займає провідне місце в економічній безпеці країни, а забезпечення реалізації національних інтересів має бути провідною метою інвестиційної політики держави. Основною передумовою інвестування, передусім, є безпека фінансових ресурсів інвесторів. Реалізація інвестиційних можливостей, нарощення обсягів інвестування та раціональне використання фінансових ресурсів мають бути включені до стратегічних завдань в Україні.

Відмова України від розв'язання проблем економічної безпеки призвела до зниження рівня інвестування в економіку та посилення залежності від зовнішньої допомоги, що, в свою чергу, призвело лише до зростання зовнішньої заборгованості держави та пригальмувало розвиток економіки в цілому. Тому питання забезпечення інвестиційної безпеки як складової економічної безпеки в сучасних умовах є надзвичайно актуальним.

Інвестиційну складову економічної безпеки нерозривно пов'язують із інноваційною безпекою, але вони досліджувались науковцями переважно окремо. Така ситуація змінилась у 2013 році у результаті оновлення Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. Зміни передбачені, насамперед, у переліку складових економічної безпеки, методиці розрахунку індикаторів, а також їх критичних та оптимальних значень. Саме в цих Методичних рекомендаціях вжито термін «інвестиційно-інноваційна безпека», що визначається як «стан економічного середовища у державі, що стимулює вітчизняних та іноземних інвесторів вкладати кошти в розширення виробництва в країні, сприяє розвитку високотехнологічного виробництва, інтеграції науково-дослідної та виробничої сфери з метою зростання ефективності, поглиблення спеціалізації національної економіки на створенні продукції з високою часткою доданої вартості».

Огляд методичного забезпечення оцінки інвестиційної безпеки дозволив зробити висновки, що вітчизняні та іноземні науковці у своїх працях пропонують свої підходи на мікро-, мезо- та макрорівнях. Більшість з них базуються на результатах аналізу інвестиційної привабливості країн, представленими відомими інвестиційними, консалтинговими компаніями і рейтинговими агентствами, а також великими корпораціями, біржами і фінансовими групами та бізнес-журналами, що представляють їхні інтереси. До найвідоміших належать оцінки інвестиційної привабливості окремих країн від World Bank, Institutional Investor, Business Environment Risk Index (BERI), Moody's Investor Service, методики Тейна-Уотерса, Котлера-Хейзлера, журналів "The Economist", "Fortune", "Euromoney" та ін.

Індекс легкості ведення бізнесу демонструє відносне покращення рейтингу України в 2013 – 2014 роках, але значення індексу є досить низьким та коливається в межах 2,12 – 3,14 за 5-бальною шкалою.

На думку більшості експертів, оцінки негативних тенденцій початку 2014 року в Україні пов'язані з загальною політичною та економічною

нестабільністю, геополітичним конфліктом з Росією, невиправданими надіями на швидкі та професійні дії нового Уряду з подолання кризи та відсутністю реальних змін. Вчені вираховували, що для України порогове значення інвестиційної безпеки найближчими роками має бути на рівні 25 %. Водночас для країн, які розвиваються, характерним є переважання внутрішніх інвестицій над прямими іноземними.

За результатами узагальнення даних виявлено, що головними чинниками, які знижують рівень інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України, є: недостатній рівень валового нагромадження основного капіталу; високий ступінь зносу основних засобів; загальна політична та економічна нестабільність; геополітичний конфлікт з Росією; негативні очікування підприємств щодо перспектив розвитку їх ділової активності; недостатні обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну; низький рівень інноваційної активності підприємств поряд з незадовільним рівнем фінансування за рахунок коштів держбюджету.

Із цього випливає, що Україна є непривабливою для інвесторів через незадовільний стан правової, судової та податкової систем.

У той же час варто підкреслити, що Україна приваблює інвесторів такими позитивними фактами і змінами, як:

- успішне проведення футбольного чемпіонату ЄВРО-2012, що покращило імідж нашої країни у світі;
- полегшення митних процедур у контексті прийняття нового Митного кодексу та змін до закону про дозволи;
- позитивні зміни для міжнародних компаній у нафтогазовидобувній сфері та ІТ-бізнесі;
- наявність незначної, але позитивної динаміки валового нагромадження капіталу;
- покращення індексу легкості ведення бізнесу в Україні.